

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Державний біотехнологічний університет

**Факультет менеджменту,
адміністрування та права**

**Кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» та
соціально-гуманітарних дисциплін**

АДАПТИВНА ПЕДАГОГІКА

Методичні вказівки до вивчення дисципліни

**Для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
денної та заочної форм навчання спеціальності 015 Професійна
освіта (аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської
продукції та харчові технології)**

Харків 2023

Міністерство освіти і науки України
ДДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет менеджменту, адміністрування та права
кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування»
та соціально-гуманітарних дисциплін

АДАПТИВНА ПЕДАГОГІКА

Методичні вказівки до вивчення дисципліни

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності 015» Професійна освіта» (аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології)

Затверджено
рішенням Науково-методичної
ради факультету менеджменту,
адміністрування та права
Протокол № 9
від 25 травня 2023 р.

Харків

2023

УДК 378:005: 377/378:37.014

Схвалено на засіданні кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування»
та соціально-гуманітарних дисциплін
Протокол № 11 від 28.04. 2023 р.

Рецензенти:

М. Жибак, директор ВП НубіП України Бережанський агротехнічний інститут , доктор економічних наук;

І. Кучеренко професор кафедри прикладної лінгвістики і журналістики, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, доктор педагогічних наук, професор

Адаптивна педагогіка: методичні вказівки до вивчення дисципліни для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (спеціальність 015 Професійна освіта (аграрне виробництво, переробка сільськогосподарської продукції та харчові технології) форми навчання денна та заочна)/укладач: С.А. Золотарьова ; ДБТУ.- Харків: 2023 – 24 с.

Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Адаптивна педагогіка» містять опис, програму та структуру викладання навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 015 «Професійна освіта». Наведена деталізована тематика теоретичного та практичного курсів дисципліни. Представлені рекомендації щодо підготовки індивідуального завдання та рефератів. Методичні вказівки містять запитання для проведення підсумкового контролю знань, наведені методи оцінювання, список рекомендованої літератури. Окремо викладені засади академічної доброчесності учасників освітнього процесу. Методичні вказівки можуть бути корисними та цікавими для здобувачів інших спеціальностей, науково-педагогічних працівників, керівників і спеціалістів підприємств та організацій тощо.

УДК 378:005: 377/378:37.014

Відповідальна за випуск :

© Золотарьова С.А., 2022

© ДБТУ, 2022

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс «Адаптивна педагогіка» – це провідний вектор з педагогічних навчальних дисциплін, що формують профіль фахівця професійної освіти.

Мета дисципліни – є сприяння оволодінню студентами загальнокультурними та професійними компетенціями в галузі освіти, соціальної сфери та культури для успішного вирішення професійних завдань.

Завдання вивчення дисципліни:

– сформувані у студентів системні знання в галузі педагогіки та методології, загальної теорії освіти та методології наукових досліджень у сфері професійної освіти;

– навчити використовувати методи, що дозволяють організовувати ефективне педагогічне взаємодія теорії та практики;

– сформувані знання про особливості розвитку особистості школярів та студентів;

– сформувані уявлення про склад професійно-педагогічних компетентностей викладача як педагога та дослідника.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

1. Концептуальні основи нової парадигми освіти
2. Специфіка організації процесу навчання у вищій школі
3. Сучасні технології навчання у вищій школі
4. Студент як суб'єкт навчання і здобувач вищої освіти
5. Концептуальні засади педагогічного менеджменту у вищій школі
6. Специфіка науково-педагогічної діяльності викладача вищої школи як менеджера освітнього процесу
7. Інновації в системі вищої освіти.
8. Поняття інноваційної педагогічної діяльності викладача вищого навчального закладу.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1.

1. Тема 1. Концептуальні основи нової парадигми освіти

Сучасний розвиток техногенної цивілізації, який характеризується виникненням глобальних проблем, по-новому ставить питання про

місце і роль освіти у житті людини і суспільства. З урахуванням викликів XXI століття особливу актуальність набуває парадигмальний аналіз сучасності, під яким розуміють сходження до деякої сукупності граничних основ, які є регулятивом наукового пізнання і перетворення педагогічної дійсності. У якості такого аксіоматичного базису виступає певне бачення людини у світі, тобто розуміння її природи і місця у Всесвіті, сутності освіти і змісту життєдіяльності. У зв'язку із цим слід звернути увагу на основні аспекти сутності освіти, які пропонуються у сучасній науці і обумовлюють парадигмальне різномаяття її аналізу в умовах глобалізації [1, с. 59-60]: 1) біологічна сутність. Основне значення освіти з цих позицій – адаптація біологічної природи людини до життя в суспільстві і забезпечення людини необхідним для виконання своєї функції набором знань та вмінь; 2) соціальна сутність. Таке її розуміння визначає сутність освіти – передача засвоєння соціокультурного досвіду, формування необхідних, з точки зору соціального замовлення, особистісних якостей; 3) гуманістична сутність. Освоєння соціокультурного досвіду, розвиток здібностей, особистих і професійно необхідних якостей студента не заперечується, а включається у більш широкий ланцюжок – допомога людині у саморозвитку і духовному сходженні. Складовими цієї глобальної мети також є створення умов для розвитку суб'єктності, життєтворчості, особистісних функцій зростаючої людини, підтримка самопізнання, самовизначення, самореалізації. Ці три парадигми виконують функцію «системи координат» для порівняння різних педагогічних проектів, теорій і підходів до удосконалення вищої освіти. При цьому потрібно мати на увазі, що між цими підходами немає суперечності, а умовність їх виділення визначається лише пріоритетами і ракурсами розгляду освіти.

Тема 2. Специфіка організації процесу навчання у вищій школі

Методи навчання – це способи упорядкованої викладацької роботи і організації навчально-пізнавальної діяльності студентів щодо розв'язання навчально-виховних завдань. Звичайно, метод характеризує спосіб навчальної роботи, всі її сторони. Тоді як прийом вирішує конкретне, завершене завдання, яке є складовим усього комплексу

завдань. Під дидактичним прийомом розуміють обумовлену методом конкретну дію викладача чи студента, яка має характер закінченості і веде до досягнення близької навчальної мети, вирішення окремого навчального завдання. До істотних ознак методу вчені відносять: 1) джерела, з яких студенти набувають знань; 2) характер навчально-пізнавальної діяльності студентів; 3) дидактичні цілі і завдання; 4) бінарність методу: характер діяльності викладача і студентів; 5) логічні операції засвоєння знань; 6) рівень активності студентів у навчанні та ін. Розглянемо більш повно обґрунтовані класифікації. 1) Класифікація на основі джерел знань. У навчальному процесі широко використовується слово, наочні посібники і практичні роботи, які характеризують ту чи іншу форму навчально-пізнавальної діяльності. Тому джерелами знань виступають: – усне або друковане слово; – предмети, явища, наочні посібники; – практичні дії, спрямовані на одержання знань, вироблення умінь та навичок. 2) Класифікація на основі характеру навчально-пізнавальної діяльності студентів. а) пояснювально-ілюстративні, або інформаційно-перцептивні: розповідь, лекція, пояснення, робота з підручником, демонстрування кіно-діафільмів та ін.; б) репродуктивні (відтворення дій щодо застосування знань методом (пізнавальне завдання студенти ставлять і вирішують самостійно). 3) Класифікація м на практиці); в) проблемне викладання навчального матеріалу; г) частково-пошуковий, або евристичний; д) дослідницький.

Тема 3. Сучасні технології навчання у вищій школі

Сучасна психолого-педагогічна наука та практика використовують термін "інноваційна діяльність", який означає оновлення технології навчання та перебудову особистісних установок викладача.

Такою сучасною засадою є розуміння навчального процесу як діалогу особистостей - викладача й студента, які є суб'єктами процесу педагогічної дії. В рамках цієї системи оптимально поєднуються активізуючий та сугестопедичний методи навчання.

Проведені соціологічні дослідження різних форм і методів викладання свідчать, що засвоєння матеріалу лекції складає 20 %, лекції з використанням наукових джерел підвищує даний показник до 30 %, лекція с використанням аудіовізуальних засобів дає 50 % умов інформації, дискусія - 70%, гра - 90 % [1].

На цій основі у навчальному процесі вищого навчального закладу (ВНЗ) активно використовуються діяльнісні методики, а також технології, спрямовані на візуалізацію інформації, методика укрупнення дидактичних одиниць, ігрові методики.

Найбільш емоційно привабливими і професійно необхідними в інноваційному навчанні є **імітаційні активні методи**, які поділяються на неігрові (аналіз конкретних ситуацій, імітаційні вправи, індивідуальний тренаж) та ігрові (ділові ігри, розігрування ролей, ігрове проектування). Саме вони є найбільш суттєвими у професійній направленості навчального процесу юридичного ВНЗ, бо є важливим засобом орієнтування студента на такі цінності, як краще засвоєння майбутньої спеціальності, оволодіння професійною майстерністю, створення нових, більш цінних, алгоритмів діяльності.

Рівень сформованості концептуальної моделі навчання у більшості студентів не може забезпечити достатньо високого рівня активності в навчальній діяльності. По ряду предметів дуже низькі як оцінки **емоційної привабливості**, так і оцінки професійної необхідності цих предметів. За цих предметів пізнавальна активність студентів підмінюється системою зовнішнього впливу, що приводить до формального вивчення "аби здати". Отже, ефективність засвоєння цих предметів в професійному плані невисока.

Ось чому використання нетрадиційних методів викладання різних предметів у вищій школі є актуальним і раціональним одночасно.

В навчально-виховній системі традиційного ВНЗ існують певні **суперечності**, які істотно ускладнюють ситуацію впровадження сучасних освітніх технологій. Це суперечності:

-між орієнтацією на систему знань як основу підготовки фахівця високого рівня та його особистісним розвитком;

-між традиційним підходом до оцінки якості підготовки спеціаліста та соціальним оточенням сучасного освітнього простору;

-між потребою у впровадженні результативних освітніх технологій і недостатнім науково-методичним та психолого-організаційним супроводом їх розробки й поширення (включно з розвитком відповідних структур).

Розробка та впровадження сучасних освітніх технологій потребує нових підходів до управління, залучення до традиційної системи навчання і виховання принципово нових елементів, оскільки цей процес

не зводиться лише до збільшення суми знань та розвитку професійної спрямованості майбутніх фахівців, а передбачає досягнення нової якості організації навчально-виховного процесу, урахування сучасних підходів до організації суб'єктів діяльності в процесі професійної підготовки.

Особливої актуальності в навчально-виховному процесі набуває створення розвивальної ситуації. Основним функціональним полем розвивальної ситуації у ВНЗ є аудиторні та практичні заняття, де взаємодіють викладач та студент.

Традиційний **об'єктно-орієнтовний підхід** до встановлення мети, змісту та методики навчання (коли для вивчення пропонуються, в основному, об'єкти та явища навколишнього світу, а не проблеми) показує низьку ефективність. Безумовно, без знань про окремі об'єкти та явища навколишнього світу не обійтись, але тільки цим обмежуватися не можна. Реальні життєві ситуації синкретичні, їх роз'єднання на окремі складові (об'єкти вивчення) доволі штучно. В житті людина зіштовхується не стільки з окремими об'єктами, скільки з проблемами - цілісними життєвими завданнями, розв'язання яких і складає зміст життєдіяльності.

Необхідність навчання вирішенню проблем стає особливо актуальною сьогодні, так як тенденції розвитку світової спільноти, в яку все в більшому ступені інтегрується українська освіта, характеризуються наступними ознаками:

- прискорення темпів розвитку суспільства, розширення можливостей політичного і соціального вибору, що викликає необхідність підвищення рівня готовності громадян до такого вибору;
- поява та ріст глобальних проблем, які можуть бути вирішені лише за результатом співпраці в рамках міжнародного співтовариства, що потребує формування сучасного мислення у молодого покоління.

Модуль 2.

Тема 4. Студент як суб'єкт навчання і здобувач вищої освіти

Студент вищого навчального закладу як об'єкт і суб'єкт навчання і виховання. Права і обов'язки студентів. Загальна характеристика студентів вищого навчального закладу. Адаптація студентства у

професійному навчальному закладі. Професійне самовдосконалення майбутніх фахівців. "Студент" у перекладі з латинської означає "той, хто вчиться". За визначення А.С. Власенко, "*студентство* - це особлива соціальна група, що формується з різних соціальних утворень суспільства і характеризується особливими умовами життя, праці, побуту, особливою суспільною поведінкою і психологією, для якої набуття знань і підготовка себе для майбутньої роботи у суспільному виробництві, науці і культурі є головним і здебільшого єдиним заняттям". Студентство є складовою частиною такої суспільної групи як молодь. Ця група наділена всіма якостями, властивими молоді. Водночас студентство має свої особливості. Однією з таких специфічних особливостей є соціальний престиж, оскільки більшість студентів усвідомлюють, що професійний навчальний заклад є одним із засобів соціального просування.

Права і обов'язки студентства визначені законом України "Про освіту" (ст. 51.), Положенням про вищий навчальний заклад.

Тема 5. Концептуальні засади педагогічного менеджменту у вищій школі

Еволюція концепції менеджменту в освіті. Сутність і характеристики основних системоутворюючих елементів освітнього менеджменту. Цілі і завдання менеджменту освіти. Функції освітнього менеджменту. Закономірності та принципи менеджменту. Методи педагогічного менеджменту. Фактори ефективності менеджменту в освіті. Результати діяльності суб'єктів педагогічного менеджменту. Людино-центристський підхід в управлінні навчальними закладами.

Тема 6. Специфіка науково-педагогічної діяльності викладача вищої школи як менеджера освітнього процесу

Викладач вищого навчального закладу належить до основної соціально-професійної групи, на яку суспільство поклато надзвичайно важливі завдання збереження й примноження культурних надбань суспільства. Вимоги до викладача вищої школи й цивілізації в цілому; соціалізацію особистості на важливому етапі її формування, пов'язаному з професійною підготовкою. Викладач вищої школи виконує найбільш конструктивні соціальні функції, тому що він відіграє надзвичайно важливу роль у підтримці існування головних

цінностей суспільства як суб'єкт загальносоціальної, всеохоплюючих навчальної, виховної та організаційної діяльностей. Особистість викладача – це головний, системоутворюючий блок професійної компетенції педагога, що визначає характер цілей і завдань педагогічної діяльності, це система його ціннісних орієнтацій, мотивів і стилю індивідуальної діяльності та спілкування. Вона визначає унікальність і неповторність людини.

Модуль 3.

Тема 7. Інновації в системі вищої освіти

Освіта, будучи важливою складовою суспільства залежить від процесів, які відбуваються в ньому, зобов'язана миттєво реагувати та відповідати стану науково-технічного прогресу, тенденціям розвитку економічної сфери країни, а також впливати на всі процеси і сторони життя, тому що вона задіяна в підготовці фахівців, розвитку особистості і формуванні певних життєвих поглядів. Інновації в освіті – це закономірне, динамічне за характером і розвивальне за результатами явище, їх запровадження дає змогу вирішити суперечності між традиційною системою та потребами в якісно новій освіті. Вагомою ознакою інновацій є їхня здатність впливати на загальний рівень професійної діяльності педагога, розширюючи інноваційне поле освітнього середовища. В якості системного утворення інновація відзначається такими інтегральними якостями: інноваційний процес, інноваційна діяльність, інноваційний потенціал.

Тема 8. Поняття інноваційної педагогічної діяльності викладача вищого навчального закладу.

Основи педагогічної інноватики. Вимоги до сучасних освітніх установ. Інноваційна діяльність Джерела інновації в освіту та агровиробництво. Розвиток інновації. Шляхи підвищення ефективності системи освіти та агровиробництва, садівництва й виноградарства. Принципи інноваційного управління. Обґрунтування ринкової стратегії агропідприємства та забезпечення його конкурентоспроможності. Вибір базової стратегії. Портфельні моделі аналізу стратегій. Аналіз і

прогнозування макроекономічних і стратегічних перспектив. Стратегія розвитку.

Впровадження інновацій в практику. Інноваційний проект.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього го	у тому числі					усього го	у тому числі				
		л	п/с	лаб	інд	с.р.		л	п/с	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1.												
Тема 1. Концептуальні основи нової парадигми освіти	12	2	2			8	11.5	0.5	1			10
Тема 2. Специфіка організації процесу навчання у вищій школі	12	2	2			8	11.5	0.5	1			10
Тема 3. Сучасні технології навчання у вищій школі	12	2	2			8	11.5	0.5	1			10
<i>Разом за модулем 1</i>	36	6	6			24	33.5	1.5	3			30
Модуль 2.												
Тема 4. Студент як суб'єкт навчання і здобувач вищої освіти	12	2	2			8	11.5	0.5	1			10
Тема 5. Концептуальні засади педагогічного менеджменту у вищій школі	11	1	2			8	11	0.5	0.5			10
Тема 6 Специфіка науково-педагогічної діяльності викладача вищої школи як менеджера освітнього процесу	11	1	2			8	11	0.5	0.5			10
<i>Разом за модулем 2</i>	34	4	6			24	33.5	1.5	2			30
Модуль 3.												
Тема 7. Інновації в системі	11	1	2			8	11	0.5	0.5			10

вищої освіти												
Тема 8. . Поняття інноваційної педагогічної діяльності викладача вищого навчального закладу.	9	1	4			4	11	0.5	0.5			10
<i>Разом за модулем 3</i>	<i>20</i>	<i>2</i>	<i>6</i>			<i>12</i>	<i>22</i>	<i>1</i>	<i>1</i>			<i>20</i>
<i>Усього годин</i>	<i>90</i>	<i>12</i>	<i>18</i>			<i>60</i>	<i>90</i>	<i>4</i>	<i>6</i>			<i>80</i>

4. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Система оцінювання знань, умінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять. Знання перевіряють та оцінюють у наступних формах:

1. Оцінювання роботи в процесі семінарських занять.
2. Оцінювання роботи під час проведення практичних занять.
3. Проведення проміжного контролю.
4. Проведення модульного контролю.
5. Проведення підсумкового заліку.

Структура навчальної дисципліни «Адаптивна педагогіка»»

Зміст, структура залікового кредиту	Аудиторна робота	Складається з трьох залікових модулів: M1+M2+M3	Лекції
			Практичні
			Контрольні заходи (проміжний контроль, модульний контроль)
	Самостійна робота	M4	Підготовка самостійної роботи за обраною темою
			Опрацювання додаткової літератури, робота в інформаційних мережах
			Підсумковий контроль (залік)

Загальна модульна оцінка складається з поточної оцінки, яку студент отримує під час практичних та семінарських занять, з оцінок за виконання індивідуального завдання, самостійної роботи та оцінки за виконання модульної контрольної роботи. Студент може набрати 100 рейтингових балів за такою формулою:

$$100 = M1 + M2 + M3 + M4 + ПК,$$

де M1 – аудиторна робота;

M4 – самостійна робота;

ПК – підсумковий контроль.

У свою чергу M1 розраховують за такою формулою:

$$M1 = 3M1 + 3M2 + 3M3,$$

де 3M1 – перший заліковий модуль;

3M2 – другий заліковий модуль;

3M3 – третій заліковий модуль;

Студенту дають допуск до участі у підсумковому контролі (залік) у разі отримання позитивних балів за кожним із трьох залікових модулів (60 – 74 бали).

Оцінювання (визначення рейтингу) рівня знань студентів

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2 + модуль 3	Модуль 4	Підсумковий контроль	Сума рейтингових балів
20	30	20	30	100

Шкала переведення допоміжних балів у рейтингові

9 – 10 рейтингових балів – 90 – 100 допоміжних балів

7 – 8 рейтингових балів – 75 – 89 допоміжних балів

5 – 6 рейтингових балів – 60 – 74 допоміжних бали

1 – 4 рейтингових бали – 35 – 59 допоміжних балів. Студента направляють на повторне вивчення тем.

Для оцінювання рівня відповідей на тестові завдання модульного контролю знань використовують такі критерії:

90 – 100 % правильних відповідей – 20 допоміжних балів;

75 – 89 % правильних відповідей – 15 допоміжних балів;

60 – 74 % правильних відповідей – 10 допоміжних балів;

35 – 59 % правильних відповідей – допоміжних балів не нараховуються.

Студента направляють на повторне тестування.

Поточне оцінювання знань та умінь студентів здійснюють під час проведення семінарських та практичних занять, і воно має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

1. Активність і результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять;

2. Виконання індивідуального науково-дослідного завдання;

3. Проходження проміжного контролю;

4. Виконання модульного контрольного завдання. Оцінювання проводять за такими критеріями:

1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та методології проблем, що розглядаються;

2) ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;

3) ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

4) уміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду ситуацій, розв'язання задач, проведення розрахунків у процесі виконання завдань, винесених для самостійного опрацювання, та

завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії. Вміння обґрунтовувати свою позицію, узагальнювати інформацію та робити висновки.

Максимальну кількість балів ставлять за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді всім п'ятьом зазначеним критеріям. Інакше оцінку знижують на відповідну кількість балів. Під час оцінювання практичних завдань увагу також приділяють якості, самостійності і своєчасності виконання завдань (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не дотримана, то балову оцінку знизять.

ІНДЗ оцінюють за критеріями: самостійність виконання; логічність і деталізація плану; повнота й глибина розкриття теми; наявність ілюстрацій (таблиці, рисунки, схеми тощо); кількість використаних джерел (не менше 10); використання цифрової інформації та відображення практичного досвіду; наявність конкретних пропозицій; якість оформлення.

Проміжний тестовий контроль проводять чотири рази за семестр. Під час проведення поточного тестування визначають рівень знань студентів з теоретичних питань навчальної дисципліни.

Тестові завдання охоплюють провідні теми, які вивчають у межах цієї навчальної дисципліни, та згруповані за двома модулями, кожен з яких складається з тестових завдань різного рівня складності.

Підсумковий контроль здійснюють у формі заліку. Контроль включає два теоретичні питання і одне ситуаційне (практичне) завдання. Модульне завдання оцінюють за 20 - бальною шкалою.

20 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, з викладенням оригінальних висновків¹⁵, зроблених на основі програмного, додаткового матеріалу, законодавчих актів та нормативних документів. Під час виконання практичної частини студент застосовує системні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Висновки до завдань аргументовані та обґрунтовані.

19 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, на основі програмного та додаткового матеріалу зроблено висновки та узагальнення. Під час виконання практичного завдання студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Під час виконання практичного завдання припускається незначних неточностей.

18 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, програмний

матеріал викладено згідно з програмним матеріалом дисципліни. Під час виконання практичного завдання студент застосовує глибокі знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичне завдання виконане в цілому правильно, в повному обсязі.

17 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, програмний матеріал викладено згідно з матеріалом дисципліни. Під час виконання практичного завдання студент ефективно застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практична частина виконана в цілому правильно, під час її виконання студент припускається окремих неістотних помилок.

16 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, програмний матеріал викладено з незначними погрішностями або без узагальнень. Під час виконання практичної частини студент застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичне завдання виконує в цілому правильно, під час його виконання припускається неістотних помилок.

15 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, проте під час викладення програмного матеріалу допущено незначні помилки. У процесі виконання практичної частини студент застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичне завдання виконується в цілому правильно. Під час його виконання припускається неістотних помилок.

14 балів. Теоретичні запитання розкриті неповно, допущено істотні погрішності або помітні помилки. Під час виконання практичного завдання студент без достатнього розуміння застосовує навчальний матеріал, припускається помилок.

13 балів. Теоретичні запитання розкриті неповно, допущено істотні погрішності, ¹⁶які впливають на зміст відповіді. Під час виконання практичного завдання студент без достатнього розуміння студент застосовує навчальний матеріал, припускається значних помилок.

12 балів. Теоретичні запитання розкриті неповно, з істотними помилками. Під час виконання практичного завдання студент без достатнього розуміння застосовує навчальний матеріал, припускається значної кількості помилок, має значні труднощі, аналізуючи й описуючи ситуації.

11 балів. Теоретичні запитання розкрито неповно або зовсім не розкрито. Під час виконання практичного завдання студент припускається досить велику кількість грубих помилок, має значні

труднощі під час аналізу й описування ситуацій, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні.

10 балів. Студент не може виконати практичне завдання, має чималі труднощі під час аналізу й опитування ситуацій, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні. Теоретичні запитання не розкриті.

9 балів. Студент не може виконати практичне завдання, має великі труднощі, аналізуючи й описуючи ситуації. Теоретичні запитання не розкриті.

Якщо підсумковому контролю знань студент набрав 0 – 20 балів, залік вважають не складеним.

5. ЗАВДАННЯ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ, ІНДИВІДУАЛЬНОЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ

Неодмінним елементом успішного засвоєння навчального матеріалу дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативно-правовими актами чинного законодавства, статистичними матеріалами.

Основні пропоновані види самостійної роботи:

- вивчення лекційного матеріалу;
- робота з опрацювання та вивчення рекомендованої літератури;
- вивчення основних термінів та понять за темами дисципліни;
- підготовка до семінарських занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування.

В умовах кредитно-модульної системи самостійна робота є основним засобом засвоєння¹⁷ навчального матеріалу у час, вільний від обов'язкових видів навчальної діяльності.

Під час вивчення дисципліни «Професійне зростання траєкторії освіти та агровиробництва» на самостійну роботу відведено 50 % академічного кредиту, і цей час має бути використаний для самостійного поглибленого вивчення окремих тем дисципліни на вибір, а також для виконання індивідуальних розрахунків.

Викладач визначає обсяг самостійної роботи, узгоджує її з іншими видами навчальної діяльності, розробляє методичні засоби проведення поточного та підсумкового контролю, аналізує результати самостійної навчальної роботи кожного студента.

Індивідуальне науково-дослідне завдання у формі заліку (далі

ІНДЗ) передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та їхнє застосування під час розгляду конкретних виробничих ситуацій; розвиток навичок самостійної роботи з літературними джерелами та звітністю підприємства.

ІНДЗ з дисципліни «Професійне зростання траєкторії освіти та агровиробництва» студенту видає викладач на початку семестру. ІНДЗ виконують самостійно. ІНДЗ для перевірки слід надати наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Оцінку за виконання ІНДЗ ураховують під час виставлення загальної оцінки з дисципліни. Тематика ІНДЗ має бути проблемного характеру.

Тему та зміст роботи можна обрати самостійно обов'язково узгодивши її з викладачем. Інакше тему може запропонувати викладач (варіанти тем ІНДЗ наведено нижче).

У процесі виконання ІНДЗ слід опрацювати не менш як п'ять літературних джерел з посиланням на використання певної інформації з них по тексту роботи.

При цьому роботі слід надати практичної направленості і спрямувати її розв'язання певної проблеми або викласти власні міркування щодо особистого погляду на питання, яке розглядають у роботі. Робота повинна включати такі складові елементи: титульна сторінка, зміст, вступ, основна частина, висновки, список використаної літератури, додатки до індивідуального завдання (за необхідності).

Вступ. Має розкривати актуальність обраної теми, її проблематику, мету написання роботи.

Основна частина роботи (може включати декілька підрозділів). Містить характеристику¹⁸ сучасного стану проблеми, опис нормативної бази, погляди різних авторів на цю проблему, позитивні та негативні наслідки розв'язання проблеми.

Висновки. Мають бути обґрунтованими, щодо досягнення мети роботи, можливо, містити рекомендації для вдосконалення діяльності підприємства.

Список літератури. У кінці ІНДЗ надають повний список використаних літературних джерел, який необхідно скласти у певному порядку. Відомості про літературні джерела, які включені до списку, варто давати згідно з державним стандартом.

Додатки. У додатки можуть бути включені матеріали, що є копіями документів, звітів, або розрахункові таблиці, узагальнені схеми

або діаграми. За наявності кількох додатків оформлюють окрему сторінку „ДОДАТКИ”, номер якої є останнім, що включають до обсягу ІНДЗ.

Обсяг надрукованого ІНДЗ повинен становити до 30 сторінок.

6. ЗАПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Предмет і завдання педагогіки вищої школи як галузі педагогічної науки, її основні категорії.

2. Становлення й розвиток педагогіки вищої школи у вітчизняній науці та за кордоном.

3. Головні наукові напрямки досліджень у галузі педагогіки вищої школи в Україні.

4. Загальна характеристика методів педагогічних досліджень.

5. Криза сучасної вищої освіти. Нова парадигма освіти.

6. Національна доктрина розвитку освіти щодо модернізації системи вищої освіти в Україні.

7. Пріоритетні напрями державної політики щодо розвитку освіти в Україні. Принципи державної політики у галузі вищої освіти.

8. Національний характер вищої освіти в Україні. Мовна стратегія освіти.

9. Законодавство України про вищу освіту.

10. Методологічні й теоретичні проблеми вищої освіти на сучасному етапі розвитку вищої школи.

11. Закон України «Про вищу освіту» про структуру вищої освіти в Україні.

12. Сутність ступеневої¹⁹ освіти в Україні. Мета введення ступеневої освіти. Освітні рівні вищої освіти. Характеристика освітньо-кваліфікаційних рівнів.

13. Типи вищих закладів освіти, мета й головні завдання їх діяльності.

14. Освітній простір: єдність та різноманітність. Модель глобальної освіти. Система стандартів вищої освіти.

15. Особливості структурної організації вищої освіти у різних країнах світу.

16. Перспективи розвитку класичних університетів, педагогічних та технічних закладів освіти.

17. Система післядипломної освіти, її мета, завдання, принципи,

функції та структура. Пріоритетні напрямки розвитку післядипломної освіти.

18. Цілі і завдання навчання у вищій школі. Складові освітньої підготовки.

19. Нормативні документи, які забезпечують організацію навчального процесу. Навчальний план, навчальна програма дисципліни, робоча навчальна програма.

20. Наукова організація і планування навчального процесу у вищій школі.

21. Організаційні форми навчання у вищих навчальних закладах та їх особливості.

22. Класифікація форм організації навчального процесу та основних видів навчальних занять у вищих навчальних закладах. 23. Вимоги до розкладу занять. Бюджет часу студентів.

24. Пізнавальна діяльність студентів як основа їх розумового розвитку.

25. Дидактична підготовка майбутніх викладачів ВНЗ як основа успішного здійснення ними науково-педагогічної діяльності.

26. Методи навчання у вищій педагогічній школі та їх класифікація.

27. Характеристика програмованого навчання.

28. Характеристика проблемно-дослідницьких методів навчання.

29. Характеристика імітаційно-ігрових методів навчання. 30. Моделювання як метод наукового дослідження і метод навчання.

31. Поняття "активні методи навчання" й "активне навчання". Розвиток пізнавальної творчої активності студентів у процесі навчання.

32. Засоби навчання. Традиційні засоби навчання. Місце і роль сучасних інформаційних²⁰ технологій серед засобів навчання.

33. Сучасні технології навчання у вищій школі, їх класифікація. Принципи проектування та тенденції розвитку новітніх технологій навчання.

34. Лекція. Вимоги до неї.

35. Практичні, лабораторні заняття у вищій школі. 36. Семінарські заняття у ВНЗ.

37. Організації навчальних ділових ігор як моделювання предметного й соціального змісту майбутньої професійної діяльності.

38. Педагогічна (виробнича) практика студентів.

39. Дистанційна освіта як нова освітня технологія. Дистанційна освіта за кордоном та перспективи її розвитку в Україні.

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку: Монографія / Г. І. Артемчук. - К. : Ленвіт, 2004. - 176 с.
2. Барбашова І.А Дидактика: навч. посібник для ст-тів ВНЗ / І. А. Барбашова. – 2-е видання. – Донецьк: Ландон-XXI, 2011. – 228с.
3. Барбашова І. А Загальні основи педагогіки: навч. посібник для ст-тів ВНЗ / І. А. Барбашова. – 2-е видання. – Донецьк: Ландон-XXI, 2011. – 126 с.
4. Вища освіта і Болонський процес [Текст]: підручник / Г. Ф. Пономарьова, А. А. Харківська, О. О. Бабакіна, Т. В. Отрошко, І. І. Соловійова. - Рек. МОН ; 2- ге вид., доп. - Харків : ХГПА, 2011. - 304 с.
5. Вища освіта України як фактор цивілізаційного визначення молоді: монографія / авт. кол.: М. Михальченко (керівник), Т. Андрущенко та ін. - К. : Педагогічна думка, 2010. - 312 с.
6. Волик Л. В. Українська освіта та інноваційний режим діяльності педагога: ризики, пошуки, стратегії / Л. В. Волик // Шлях освіти. - 2012. - № 4. - С. 24-28.
7. Волкова Н. П. Педагогіка : навчальний посібник / Н. П. Волкова. – К. : Академвидав, 2007. – 616 с.
8. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
9. Гриців Т., Батрин В. Українська система виховання на засадах народної педагогіки : навч.-метод. посіб. для позакл. роботи в шк. – Чернівці : Народознав.-просвітн. центр "Факел Марії", 2013. – 263 с.
10. Декларація прав дитини // Відродження. – 1999. - № 1. – С. 18.
11. Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття»). – К., 1994. – 62 с. 12. Державна програма «Вчитель» // Директор школи. – 2002. - № 23-24 (червень). – С. 3-23.
13. Джус О. В. Вступ до спеціальності [Текст] : навч.-метод.посібник / О. Джус. – Ів.-Франківськ : Плай, 2004. – 110 с. – Автограф.
14. Завалевський Ю. Становлення конкурентноспроможного педагога в сучасному навчальному закладі / Ю. Завалевський // Початкова школа. - 2012. - № 12. - С. 4-6.
15. Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.) // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2984-14>
16. Закон України «Про загальну середню освіту» //Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 28.
17. Закон України «Про освіту» // Електронний ресурс. - Режим

доступу: https://urist-ua.net/закони/про_освіту/

18. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К. : Преса України, 1997. – 80 с.

19. Краснова Н. П. Аналіз проблем ділового спілкування в соціальнопедагогічній літературі / Н. П. Краснова // Соціальна педагогіка: теорія та практика. - 2012. - № 4. - С. 86-94.

20. Кузьмінський А. І. Педагогіка вищої школи : навчальний посібник / А. І. Кузьмінський. - К. : Знання, 2013. - 486 с. - (Вища освіта ХХІ століття).

21. Лірук Н. Проблема збереження і зміцнення здоров'я педагога / Н. Лірук // Урядовий кур'єр. - К., 2012. - № 28 / 12 лют./ - С. 30-32.

22. Мазоха Д. С. Педагогіка : навчальний посібник / Д. С. Мазоха, Н. І. Опанасенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 232 с.

23. Мазоха Д. С. На шляху до педагогічної професії (Вступ до спеціальності): навч.посібник / Д. С. Мазоха. – К. : ЦУЛ, 2005. – 168 с.

24. Максимюк С. П. Педагогіка : навчальний посібник / С. П. Максимюк. – К. : Кондор, 2005. – 667 с.

25. Мельничук С. К. Д. Ушинський про педагогічну підготовку вчителя початкових класів/ С. Мельничук // Початкова школа. - Київ. - 2013. - №1. - С. 43-44.

26. Мешко, Г. М. Вступ до педагогічної професії [Текст]: навчальний посібник / Г.М. Мешко. – Рек. МОН. – К. : Академвидав, 2010. – 200 с. – (Альма-матер).

27. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навчальний посібник / Н. Є. Мойсеюк. – К., 2007. – 656 с. 28. Нісімчук А. С. Педагогіка : підручник / А. С. Нісімчук. – К. : Атака, 2007. – 344 с.

29. Омеляненко С. В. Педагогіка : тестові завдання : навчальний посібник / С. В. Омеляненко. – К. : Знання, 2008. – 391 с.

30. Організація дослідницької, науково-технічної та творчої діяльності у вищому навчальному закладі - шлях до забезпечення якісної підготовки фахівців: метод. рекомендації з розвитку творчих здібностей студентів / укл. Лисенко І.Е., Горлова Г.Г. - К. : Вид. Дім "Слово", 2011. - 120 с.

31. Педагогіка загальна (інтегрована) / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, Каф. теорії та історії педагогіки ; [уклад.: Терентьєва Н. О., Фруктова Я. С.]. - К. : Ю. Чабаненко [вид.], 2012. - 140 с.

32. Педагогіка: модульний курс [Текст]: навч. посібник [Текст] / І. П. Анєнкова, М. А. Байдан, О. А. Горчакова, В. М. Руссол. - Рек. МОН. - Львів : Новий Світ, 2011. - 567 с.

33. Педагогіка : практикум / Уклад. : О. А. Жирун, Є. В. Пузирьов. – К. : НТУУ «КПІ», 2011. – 104 с.
34. Пихтіна Н. П. Основи педагогічної техніки [Текст]: навч. посібник [Текст]. - Рек. МОН. - К. : ЦУЛ, 2013. - 316 с.
35. Полякова Г. А. Педагогіка : навчальний посібник / Г. А. Полякова, Т. А. Борова. – Х. : ВД: "ІНЖЕК", 2011. – 374 с.
36. Романко І. Комунікативна взаємодія вчителя й учнів як спосіб міжособистісних стосунків у навчально-виховному процесі / І. Романко, О. Пісоцька // Українська мова і література в школі. - Київ, 2012. - № 7. - С. 54 – 57.
37. Семенова Е. М. Развитие профессионального самосознания педагога : тренинговые упражнения / Е. М. Семенова // Практична психологія та соціальна робота. - 2013. - № 1. - С. 7-12.
38. Служинська З. Спадковість людини / З. Служинська. – Львів: Галицька видавнича спілка, 2012. – 365с.
39. Фіцула М. М. Вступ до педагогічної професії: Навч. посіб. - Вид. 3-тє, перероб. і доп. / М. М. Фіцула. – Тернопіль : Навчальна книга - Богдан, 2005. – 168 с.
40. Фіцула М. М. Педагогіка : навчальний посібник / М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2006. – 560 с.
41. Хомич В. Формування особистості вчителя : компетентнісний вимір / В. Хомич // Рідна школа. - 2012. - № 11. - С. 18-22.

Інформаційні ресурси

Закон України «Про освіту», Закон України про вищу освіту», Земельний кодекс України, Господарський кодекс України, Закон України "Про власність", Закон України «Про оренду землі», Закон України «Про стимулювання розвитку сільського господарства», Закон України «Про підтримку малого підприємництва», Укази Президента України «Про підтримку сільськогосподарських товаровиробників», «Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки» та інші законодавчі акти є правовою базою для удосконалення економічного механізму господарювання в АПК, підвищення його ефективності.

Інформаційною базою для вивчення курсу стають: статистичні збірники, річні звіти, примітки до річної фінансової звітності, первинні документи та зведені відомості, збірники наукових праць, законодавча база, підручники та інші літературні джерела.

Навчальне видання

АДАПТИВНА ПЕДАГОГІКА

Методичні вказівки до вивчення дисципліни

Укладач

ЗОЛОТАРЬОВА Світлана Анатоліївна

Підписано до друку _____ р.
Формат 60 x 84 1/16. Гарнітура Garamond Умовн. друк. арк. – 22,32.
Наклад – 100 прим.
Державний біотехнологічний університет
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44

